

OBSAH

Úvod	9
1. Metodologie vědy	11
I. Logické základy vědecké metody	11
1. Obecné základy	11
2. Zákony dialektiky v poznání	12
3. Dialektický charakter vědeckého zkoumání	15
II. Výzkum jako poznávací proces	17
1. Co je výzkum	17
2. Poznávací proces výzkumu	19
3. Je sociologický výzkum jen empirickou záležitostí?	20
2. Druhy sociologického výzkumu a výzkumných procedur	23
I. Druhy sociologického výzkumu a jeho funkce	23
1. Různá hlediska třídění	23
2. Některé terminologické poznámky	24
3. Výzkum teoretický, aplikovaný a metodologický	25
4. Úlohy sociologického výzkumu	30
II. Metody, procedury a techniky sociologického výzkumu	33
1. Obecné a speciální metody	33
2. Procedury a techniky	37
III. Druhy výzkumných procedur	39
1. Pět základních procedur	39
2. Hodnocení procedur	41
3. Poznávací proces sociologického výzkumu	45
I. Hlavní fáze poznávacího procesu	45
1. Schéma poznávacího procesu	45
2. Hlavní fáze výzkumu	47

3. Některá omezení sociologického výzkumu	48
II. Přípravné práce sociologického výzkumu	49
1. Výchozí systém poznatků a úloha dokumentace	49
2. Předmět a účel výzkumu	52
III. Projekt výzkumu	54
1. Úvodní projekt	54
2. Volba pozorovacího terénu	56
3. Volba rozhodujícího období pozorování	58
IV. Prověření projektu a plán výzkumu	60
1. Různé formy předvýzkumu	60
2. Pilotáž	62
3. Plán výzkumu	64
4. Charakter pozorování společenských jevů a procesů	67
I. Zásady vědeckého pozorování	67
1. Pozorování běžné a vědecké	67
2. Gnoseologické schéma vědeckého pozorování	68
II. Zvláštnosti pozorování společenských jevů	70
1. Aplikace obecných zásad pozorování	70
2. Běžné a vědecké pozorování společenských jevů a procesů	72
III. Druhy pozorování v sociologickém výzkumu	74
1. Pozorování přímé a nepřímé	74
2. Různé výsledky pozorování společenských jevů	75
IV. Objekty a charakter pozorování	78
1. Pozorování společenských jevů jako „věcí“	78
2. Pozorování společenských jevů jako chování	79
3. Sociologické pozorování a společenská situace	81
V. Psychologická a logická stránka sociologického pozorování	82

1. Sociálně psychologická stránka	82
2. Logická stránka pozorování	84
5. Techniky sociologického pozorování a používání dokumentů	89
I. Přímé pozorování	89
1. Zorné pole a pozorovací situace	89
2. Pozorovatel a jeho pomůcky	92
3. Funkce přímého pozorování	97
II. Dotazník	98
1. Použití dotazníku	98
2. Komunikační situace při použití dotazníku	100
3. Uspořádání dotazníku	102
4. Druhy otázek	104
5. Hodnocení dotazníkové techniky	107
III. Rozhovor (interview)	108
1. Rozhovor a jeho použití	108
2. Společenská situace při rozhovoru	110
3. Druhy rozhovoru, kladení otázek a záznam	113
4. Gnoseologické otázky rozhovoru	116
IV. Použití dokumentů v sociologickém výzkumu	118
1. Dokumenty a jejich druhy	118
2. Osobní dokumenty	120
3. Obsahová analýza	126
4. Veřejné dokumenty	128
6. Kvantifikace společenských jevů	130
I. Dialektika kvality a kvantity	130
1. Úzké souvislosti kvality a kvantity	130
2. Proces kvantifikace	131
II. Způsoby kvantifikace	133
1. Znak a jeho druhy	133
2. Znaky nominální	136
3. Znaky ordinální	139
4. Znaky kvantitativní měřitelné	141
III. Stupnice	142
1. Základní druhy stupnic	142

2. Stupnice dichotomické a trichotomické	145
IV. Logické a gnoseologické otázky kvantifikace	149
1. Stupnice a přímé měření	149
2. Nepřímé měření a sociologické ukazatele	152
3. Vazby mezi vlastností a ukazatelem	154
7. Experimentální procedura	158
1. Zásady čistého experimentu	158
1. Složky experimentu	158
2. Druhy experimentu	159
3. Cíl a postup experimentu	162
II. Gnoseologická hodnota experimentu	163
1. Význam experimentu	163
2. Nedostatky experimentu	165
3. Společenské jevy a experiment	166
III. Sociologický experiment	169
1. Specifické rysy	169
2. Experimentální techniky	170
3. Pokusné osoby a otázka homogenity souboru	171
4. Uspořádání podmínek experimentu	174
5. Provedení experimentu a jeho výsledky	175
8. Monografická procedura	181
1. Objekt pozorování a jeho výběr	181
1. Co může být případem	181
2. Výběr jednotlivých případů	186
II. Gnoseologické hodnocení monografické procedury	190
1. Význam monografické procedury	190
2. Přednosti a nedostatky monografické procedury	192
9. Procedura historická a typologická	199
1. Historická procedura	199
1. Vztah historické procedury a historické metody	199

2. Varianty historické procedury	202
3. Význam historické procedury	204
II. Typologická procedura	205
1. Konstruované typy	205
2. Použití konstruovaných typů	208
III. Modely v sociologii	210
1. Co je model	210
2. Kybernetické modely	211
10. Statistika a sociologie	214
I. Statistika a matematická statistika	214
1. Vývoj statistiky a sociologie	214
2. Matematická statistika	217
II. Předmět a metody statistiky	219
1. Co je statistika	219
2. Předmět statistiky	220
3. Hromadnost společenských jevů	221
4. Základní statistické pojmy	223
III. Styčné body mezi sociologií a statistikou	227
1. Vymezení společného předmětu	227
2. Význam statistiky pro sociologický výzkum	229
11. Statistická procedura v sociologickém výzkumu	231
I. Co vyznačuje statistickou proceduru	231
1. Místo v poznávacím procesu výzkumu	231
2. Dvě varianty statistické procedury	234
3. Statistické informace	235
II. Výběrové šetření	237
1. Podstata výběrového šetření	237
2. Zvláštnosti poznávacího procesu při výběrovém šetření	241
3. Princip náhodnosti a možnosti jeho porušení	242
III. Různé výběrové postupy	245
1. Výběrové postupy založené na náhodném výběru	245
2. Záměrný výběr	249
3. Smíšené výběrové postupy	253

12. Statistický popis	258
I. Statistické třídění jako analýza prvního stupně	258
1. Logické zásady třídění	258
2. Statistická hlediska třídění	260
3. Místo třídění v sociologickém výzkumu	264
II. Prostředky statistického popisu	268
1. Gnoseologický význam statistického popisu	268
2. Číselný popis struktury	270
3. Číselný popis intenzity	273
4. Statistické vyjadřovací prostředky	275
III. Statistické řady	276
1. Definice statistické řady a různé druhy řad	276
2. Empirické rozdělení četností	277
3. Časové (chronologické) řady	279
IV. Střední hodnoty a měření variability	281
1. Průměry	281
2. Medián a modus	285
3. Míry variace	286
13. Statistická teorie vztahů	289
I. Logické pojetí vztahů	289
1. Vztahová a kauzální analýza	289
2. Funkční vztahy	291
II. Statistická analýza vztahů — regrese a korelace	292
1. Zásady statistické analýzy vztahů	292
2. Regrese a její měření	295
3. Korelace a jejich druhy	297
III. Korelace podle pořadí a míry sdruženosti	302
1. Pořadová korelace	302
2. Sdruženost a použití X^2 (chí-kvadrát)	303
3. Analýza vztahů u údajů z experimentálních situací	306
4. Analýza rozptylu	308

14. Statistická indukce	311
I. Zásady a druhy statistické indukce	311
1. Logická a statistická indukce	311
2. Statistická indukce ve statistické proceduře	312
II. Statistické odhady	313
1. Zásady a funkce odhadů	313
2. Odhady hlavních číselných charakteristik	315
3. Rozsah výběrového souboru	318
III. Testování statistických hypotéz	320
1. Hypotetický soubor a statistická indukce vztahová	320
2. Statistické hypotézy	322
3. Testování statistických hypotéz	323
Závěr	327
Seznam literatury	331
Jmenný a věcný rejstřík	337